

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ І ЗДОРОВ'Я**

**VIII науково-практична internet-конференція
з міжнародною участю**

**«МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ПАТОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ І
ХВОРОБ ТА ЇХ ФАРМАКОЛОГІЧНА КОРЕКЦІЯ»**

**20 жовтня 2025 р.
ХАРКІВ – Україна**

ПАТОГЕНЕТИЧНІ ТА КЛІНІЧНІ АСПЕКТИ СПІВІСНУВАННЯ ЗАПАЛЬНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ КИШЕЧНИКА ТА ЗАХВОРЮВАНЬ ЩИТОВИДНОЇ ЗАЛОЗИ У ДІТЕЙ І ДОРΟΣЛИХ

Перець О. В.

Національний фармацевтичний університет, м Харків, Україна
elenaperets80@gmail.com

Вступ. Запальні захворювання кишечника (ЗЗК), до яких відносяться хвороба Крона та виразковий коліт, є хронічними запальними станами шлунково-кишкового тракту з прогресуючим перебігом, що характеризується періодами загострень та ремісій. Поширеність ЗЗК у світі зростає, особливо серед дітей та молодих дорослих: за останніми даними, хвороба Крона у дітей зустрічається приблизно у 2–5 на 100 000 осіб на рік, а виразковий коліт – у 1–4 на 100 000 осіб на рік. Ці захворювання мають мультифакторну етіологію, що включає генетичну схильність, порушення імунної відповіді, дисбаланс мікробіоти кишечника та вплив факторів навколишнього середовища (харчування, стрес, інфекційні агенти, куріння).

Особливу актуальність становить вивчення коморбідних станів, зокрема порушень функції щитовидної залози та аутоімунних тиреопатій, оскільки щитовидна залоза відіграє ключову роль у регуляції обміну речовин, росту та розвитку, особливо у дітей. Поширеність аутоімунного тиреоїдиту серед дитячої популяції становить 1–2%, а серед дорослих – до 5%. Розуміння взаємозв'язку між ЗЗК та тиреопатіями дозволяє покращити ранню діагностику, оптимізувати лікування та знизити ризик розвитку серйозних ускладнень, включаючи рак щитовидної залози.

Патогенетично ці стани об'єднує хронічне запалення, порушення регуляції імунної відповіді Th1/Th2, дисбаланс цитокінів, а також вплив генетичних факторів. У педіатричній практиці раннє виявлення порушень функції щитовидної залози є особливо важливим для запобігання порушенням росту, метаболізму та зниженню якості життя.

Мета дослідження. Визначити механізми та клінічні аспекти взаємозв'язку запальних захворювань кишечника з порушеннями функції щитовидної залози та ризиком розвитку раку щитовидної залози у дітей та дорослих, на основі аналізу сучасних наукових джерел та клінічних спостережень.

Матеріали та методи. Для підготовки тез було проведено аналіз сучасної наукової літератури за останні 10 років, включно з рецензованими статтями, клінічними оглядами та мета-аналізами, що висвітлюють питання патогенезу ЗЗК, аутоімунних тиреопатій та ризику раку щитовидної залози. Використано бази даних PubMed, Scopus, Web of Science. Основна увага приділялася дослідженням у педіатричній популяції та клінічним рекомендаціям щодо ранньої діагностики та моніторингу цих станів.

Результати. Аналіз літератури та клінічних даних свідчить про тісний взаємозв'язок між запальними захворюваннями кишечника та порушеннями функції щитовидної залози. Хронічне запалення, дисбаланс імунної відповіді та

генетична схильність сприяють розвитку аутоімунних тиреопатій у пацієнтів із ЗЗК. У дітей та підлітків одночасне проявлення цих станів особливо важливе, оскільки раннє втручання дозволяє запобігти ускладненням, включно із затримкою росту, метаболічними порушеннями та ризиком онкології.

Хвороба Крона та імунні механізми. У пацієнтів із хворобою Крона спостерігається підвищена активність Th1- та Th17-клітин, надмірна продукція прозапальних цитокінів (TNF- α , IL-6, IL-17) та порушення бар'єрної функції епітелію кишечника. Мутації в гені NOD-2 та інших генах, що регулюють імунну відповідь, підвищують ризик розвитку одночасно хвороби Крона та аутоімунного тиреоїдиту.

Виразковий коліт. Виразковий коліт проявляється безперервним запаленням слизової оболонки товстої кишки, що призводить до кривавої діареї, болю в животі та загальної інтоксикації. У дітей частіше спостерігається панколіт, що ускладнює харчовий статус та загальний розвиток. Позакишкові прояви включають артрит, дерматологічні ураження, очні запальні процеси та гепатобіліарні ускладнення.

Співіснування ЗЗК та аутоімунних тиреопатій. Пацієнти із ЗЗК мають підвищений ризик розвитку аутоімунного тиреоїдиту та хвороби Грейвса. Генетичні фактори (HLA-DRB1, RPTN22) та хронічне запалення є основою для розвитку аутоімунних процесів у щитовидній залозі. Дефіцит мікроелементів (йод, селен) у пацієнтів із ЗЗК додатково впливає на функцію щитовидної залози.

ЗЗК та ризик раку щитовидної залози. У дорослих пацієнтів із ЗЗК спостерігається підвищена частота розвитку папілярного та фолікулярного раку щитовидної залози, особливо при тривалому запаленні та застосуванні імуносупресивних препаратів (тіопурини, антагоністи TNF- α). У дітей такі випадки рідкісні, проте клінічні спостереження свідчать про потенційний ризик при тяжких формах ЗЗК.

Ключовими факторами ризику розвитку тиреопатій та раку щитовидної залози у пацієнтів із ЗЗК є: тривале хронічне запалення, генетична схильність, порушення харчового статусу та дефіцит мікроелементів, імуносупресивна терапія, дисбаланс імунної системи.

Регулярний контроль функції щитовидної залози, визначення аутоантитіл та ультразвукове обстеження є необхідними заходами для ранньої діагностики та профілактики тяжких ускладнень.

Висновки. Запальні захворювання кишечника та порушення функції щитовидної залози тісно взаємопов'язані через спільні патогенетичні механізми, що включають хронічне запалення, порушення імунної відповіді та генетичну схильність.

У дітей раннє виявлення порушень щитовидної залози у пацієнтів із ЗЗК є критично важливим для попередження порушень росту, метаболізму та зниження якості життя.

Підвищений ризик розвитку аутоімунних тиреопатій та раку щитовидної залози вимагає регулярного моніторингу функції щитовидної залози, визначення аутоантитіл та проведення ультразвукового контролю.

Персоніфікований підхід до лікування, що враховує імунологічний статус, харчовий стан та фактори ризику, дозволяє знизити ймовірність тяжких ускладнень та покращити прогноз пацієнтів із ЗЗК.

Ключові слова: запальні захворювання кишечника, хвороба Крона, виразковий коліт, аутоімунний тиреоїдит, рак щитовидної залози, діти, імунні механізми, фактори ризику.